

УДК 351.82.332.12

Я. Ф. Жовнірчик,
д. держ. упр., доцент, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування,
Національний університет біоресурсів і природокоористування України

ЩОДО ДІЄВОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ

Ya. Zhovnirchuk,
Doctor of Public Administration, Associate Professor, Head of the Department of Public Management and Administration,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

ON THE EFFICIENCY AND OF THE EFFECTIVENESS ORGANIZATION OF THE NATIONAL CIVIL SETTLEMENT SYSTEM

У статті обгрунтовано сутність методологічних основ організації національної системи державного контролю. Проаналізовано дієвість законодавчих та нормативно-правових механізмів організації державного контролю і визначено шляхи підвищення ефективності механізмів фінансового, податкового та митного державного контролю в умовах економічного реформування України.

In article substantiates the essence of the methodological foundations of the organization of the national system of state control. The effectiveness of legislative and regulatory mechanisms of organization of state control is analyzed and ways of improving the efficiency of financial, tax and customs control mechanisms in the conditions of economic reform of Ukraine are determined.

Ключові слова: реформування, державний контроль, фінансовий контроль, податковий контроль, митний контроль, економічна безпека, органи державної влади, управлінська діяльність, державне управління, контрольна діяльність, повноваження суб'єктів державного контролю.

Key words: reform, state control, financial control, tax control, customs control, economic security, state authorities, management activities, public administration, control activities, powers of state control subjects.

ВСТУП

Необхідною умовою реалізації політичних та соціально-економічних перетворень в Україні є поступове приведення державного управління до рівня європейських стандартів, забезпечення єдиного злагодженого механізму діяльності всіх державних структур. Водночас прагнення до належного вдосконалення процесу державного управління передбачають доцільність наукового аналізу цих змін та визначення шляхів оптимізації тих організаційно-економічних механізмів, які використовуються державою під час здійснення своїх основних функцій.

В Україні на сьогодні чимало зроблено в напрямі створення правових засад здійснення функції контролю у сфері державного управління. У першу чергу йдеться про Конституцію України та низку законів України, що регулюють контрольні повноваження органів державної влади. Серед них закони України "Про Державну контрольно-ревізійну службу в Україні", "Про банки і банківську діяльність" тощо.

Основу нормативно-правового забезпечення механізму державного фінансового контролю складає розрізнена множина законодавчих документів, що регламентують порядок здійснення фінансового контролю

(Бюджетний кодекс, Господарський кодекс, постанови Кабінету Міністрів України, стандарти державного фінансового контролю, різноманітні закони та інші нормативно-правові акти).

Найважливішою в цьому відношенні є створена система державного контролю, котра призначена для виміру законності, доцільності, результативності та ефективності використання державних фінансових ресурсів, державної власності, а також реалізації фінансової, бюджетної, податкової, митної, грошово-кредитної, валютної, боргової, інвестиційної, антимонопольної політики. Тому державний контроль виступає одним з дієвих інструментів збереження стабільності та економічної безпеки держави. Однак сучасна система державного контролю, сформована в Україні, не відповідає вимогам сьогодення. В таких умовах все більшої актуальності набуває дослідження основних тенденцій розвитку вітчизняної системи державного контролю з метою удосконалення механізмів його організації.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Аналізуючи вітчизняне законодавство стосовно системи державного контролю потрібно відмітити, що в Україні напрацьована значна нормативно-правова база, котра забезпечує реалізацію механізмів державного контролю. Постійно оновлюється та вдосконалюється комплекс базових нормативно-правових документів щодо організації державного контролю у відповідності до вимог законодавства Європейського Союзу, що свідчить про послідовну координацію державними органами практичної роботи з реалізації євроінтеграційного курсу.

У той час національне законодавство з вищезазначених питань не пов'язане єдиною концептуальною основою, відтак характеризується системною неузгодженістю, фрагментарністю та нестабільністю. Пріоритетом вирішення має стати інвентаризація та систематизація чинного законодавства України, котрі регулюють механізми державного контролю з метою кодифікації його норм, проведення вартісної оцінки чинних нормативно-правових актів стосовно здійснення державного контролю.

Доцільним є прийняття єдиного системного нормативно-правового документу загального користування, яким би комплексно визначались методологічні аспекти контрольної діяльності: принципи, стандарти, види, способи, форми та методи здійснення державного контролю, система органів та правила їх взаємодії, основні вимоги до процедури (права і обов'язки об'єктів та обсяг повноважень суб'єктів, стадії, наслідки недотримання процедурних норм, способи оскарження тощо).

З метою оптимізації системи державного управління констатовано результативність законодавчого обмеження кількості органів державного контролю, більш чіткого визначення їх функцій й повноваження, а також сфери їх спільної діяльності. Багато неврегульованих питань, пов'язаних з міграційним контролем, залишається у сфері міждержавних відносин, що вимагає укладання двосторонніх або багатобічних міжнародних договорів та угод. Належні нормативно-правові акти європейського зразка сприятимуть створенню оптимальної системи державного контролю в Україні.

Проведений аналіз законодавчих, нормативно-правових актів, які регламентують правове регулювання відносин у сфері державного контролю в Україні дає можливість зробити висновок, що у кожному з існуючих нині напрямів цього контролю напрацьована відповідна законодавча база, яка в основному забезпечує організаційно-функціональні потреби контролюючих органів.

Однак вона не в повній мірі вирішує питання розмежування повноважень між цими органами, взаємодії між ними, періодичності проведення перевірок різними державними службами [4, с. 203]. Треба відмітити, що на державному, регіональному й місцевому рівнях діє безліч нормативних правових актів, які тією або іншою мірою стосуються питань державного контролю, однак вони розроблялися й приймалися в різний час і не пов'язані єдиною концептуальною основою.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Перш за все, необхідно зазначити, що форми державного контролю — це способи провадження контрольної діяльності, її практична реалізація, здійснювана в межах наданих державним контролюючим органам повноважень, що базуються на відповідних принципах і застосовуються для досягнення поставлених цілей з найбільшим ступенем результативності [5, с. 87]. Тому варто розглянути питання системи державного контролю через дослідження його конкретних проявів: форм та методів, за допомогою яких реалізуються повноваження суб'єктів державного контролю в Україні.

Безперечно, від вибору форми контролю значною мірою залежать його оперативність, затратність і можливість надання обґрунтованих рекомендацій щодо економії та ефективності використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів. Окремі теоретичні та практичні аспекти організації і функціонування державного контролю тривалий час вивчаються вітчизняними науковцями в галузі економіки, демографії, політології та державного управління. У цьому контексті особливий інтерес становлять наукові доробки В. Авер'янова, О. Андрійка, О. Вакульчик, Н. Виговської, А. Власової, О. Данілова, Я. Жовнірчика, М. Каленського, С. Дегтярьової, С. Левицької, І. Лещух, В. Лугового, А. Мамишева, П. Надолішнього, П. Пашка, В. Піхочького, М. Руденка, І. Стефанюка та інших науковців.

Незважаючи на різноплановість підходів у контексті висвітлення цієї проблематики, поглиблення потребують концептуальні положення стосовно удосконалення механізмів державного контролю в Україні, зокрема, питання щодо: кодифікації нормативно-правового забезпечення розвитку механізмів державного контролю; удосконалення інституційно-організаційних механізмів контролю; уніфікації методологічних основ організації національної системи державного контролю; раціоналізації механізмів здійснення державного фінансового контролю в Україні; оптимізації організаційно-економічного механізму вітчизняного податкового та митного державного контролю.

Грунтовний аналіз у рамках комплексного наукового дослідження цієї тематики надасть можливість відтворити цілісну картину сучасного стану розвитку системи

державного контролю, осмислити й узагальнити коло малодосліджених питань, змодельювати основні організаційні та правові засади діяльності державних органів управління з удосконалення розвитку державного контролю в умовах економічного реформування України.

ЗАВДАННЯ СТАТТІ

Завданнями статті є:

- оцінити ефективність методологічних основ організації національної системи державного контролю;
- проаналізувати дієвість законодавчих та нормативно-правових механізмів організації державного контролю;
- висвітлити особливості інституційного забезпечення системи державного контролю в Україні;
- розробити шляхи підвищення ефективності механізмів фінансового, податкового та митного державного контролю в умовах економічного реформування України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Відповідно до повноважень контролюючих органів використання різних форм контролю є комплексною системою, що дозволяє суб'єктам контролю в повному обсязі одержувати необхідні відомості про стан діяльності підконтрольних об'єктів, наприклад, органів виконавчої влади; виявляти відхилення від установлених нормативними правовими актами вимог, правил, порядку провадження діяльності підконтрольними об'єктами, одержання ними внаслідок діяльності належних результатів; вживати заходів із попередження і припинення порушень, відновлення й реалізації порушених вимог, невиконаних рішень, а також уживати передбачених законодавством адекватних заходів для притягнення до відповідних видів відповідальності посадових осіб, винних у цьому.

До форм контролю відносять: перевірку, інспектування, ревізію, експертизу, моніторинг. У всіх названих форм контролю є свої особливості, які проявляються під час проведення різних контрольних заходів. Аналіз практики діяльності контролюючих органів дозволяє зробити висновок про те, що основною формою контрольної діяльності державних органів є перевірка виконання (реалізації), яка може бути плановою та позаплановою.

Особливістю ревізії як форми контролю є те, що вона орієнтована на дотримання встановленого порядку й законності у фінансово-економічній діяльності суб'єктів господарювання і містить у собі формалізовану, нормативно-правову та бухгалтерську перевірку роботи відповідних фінансових органів, організацій, структур. У ході ревізії також виявляються відхилення в установленому порядку та в об'єктивності відображення фінансової роботи у затвердженій звітності, що стосується виробничої та адміністративної сфер. Тобто у формі ревізії проводиться фінансовий контроль.

Іншою найчастіше застосовуваною формою контрольної діяльності у сфері виконавчої влади є експертиза. Експертиза проводиться при здійсненні контролю у тих випадках, коли для оцінювання якої-небудь діяль-

ності або продукції потрібні спеціальні знання. За результатами експертизи складається висновок, що враховується у формуванні та прийнятті рішень за результатами контрольного заходу.

Правильне використання процедур і форм контролю у сфері виконавчої влади є одним із найважливіших факторів його ефективності. Виконуючи ту чи іншу функцію, держава за допомогою особливого механізму впливає на суспільні процеси. Сучасні органи державного контролю можуть установлювати певні нормативи, правила, стандарти, іншими словами, виступати суб'єктами нормотворчості. З іншого боку, вказані вище органи у певних випадках і в установленому законом порядку вправі застосовувати примусові заходи, виступаючи при цьому суб'єктом правозастосовної діяльності. Тож є потреба поєднання правових і організаційних форм реалізації контрольної функції держави.

Залежно від часу здійснення контролю й часу здійснення фінансових операцій, які підлягають перевірці, фінансовий контроль має такі форми: попередній, поточний і наступний. Форми державного фінансового контролю припускають використання певних прийомів, способів здійснення контрольних заходів, що об'єднуються у поняття "методи державного фінансового контролю".

Розглядаючи питання про реалізацію (здійснення) контрольної функції держави, не можна обійти питання про методи державного контролю, під якими варто розуміти сукупність засобів і способів контрольної діяльності держави. Відтак специфічне місце у механізмі державного фінансового контролю належать методам контролю. При цьому зауважимо, що в законодавчому полі не визначено поняття та сукупність методу державного фінансового контролю, не встановлено його види і процедури, які застосовуються у різних ситуаціях.

Проблема розвитку державного фінансового контролю в Україні засвідчує, що функціонуюча система контролю не дозволяє підтримувати належний рівень фінансово-бюджетної дисципліни, ефективне витрачання бюджетних коштів розпорядниками, забезпечення населення якісними державними послугами. Зазначене ставить під сумнів дієвість використовуваних у системі державного фінансового контролю України фінансово-економічних методів контролю.

Поряд з цим у процесі реформування системи державного фінансового контролю з'являються нові методи контролю (найчастіше запозичуються із зарубіжної практики), у відповідь на розвиток бюджетних відносин модифікуються вже відомі методи, що в цілому визначає необхідність узагальнення та класифікації методів державного фінансового контролю, їх особливостей використання та ролі у процесі забезпечення фінансово-бюджетної дисципліни.

Методи державного фінансового контролю реалізуються через застосування комплексу специфічних процедур: дослідження документів; інвентаризації; експерименту; спостереження; контрольного замірювання; службового розслідування; економічного аналізу; технологічного контролю; економіко-статистичного аналізу; камеральної перевірки; економіко-математичних методів [5, с. 89].

До найпоширеніших методів державного фінансового контролю належать: обстеження, аналіз, спостереження, аудит. Слід зазначити про те, що, які б форми й методи не використовувалися при фінансовому контролі, усі вони повинні бути спрямовані на підвищення ефективності державної фінансової політики й дотримання фінансово-бюджетного законодавства.

Отже, на нашу думку, доцільно виокремити аудит як окремий метод сучасного державного фінансового контролю за такими видами: фінансовий аудит, аудит ефективності (адміністративної діяльності), аудит правильності та відповідності. Тому вважаємо за доцільне акцентувати увагу саме на програмному аудиті ефективності, необхідність якого визначається введенням у практичну діяльність контролюючих органів.

Загалом під аудитом ефективності розуміють форму державного фінансового контролю, яка спрямована на здійснення оцінки досягнення запланованих показників (продуктивності, ефективності, якості), виявлення проблем у виконанні бюджетних програм та розробки пропозицій щодо підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів держави. Слід відмітити, що результативне запровадження законодавчо регламентованого аудиту ефективності у практику державного фінансового контролю в Україні вимагає, в першу чергу, науково обгрунтованого підходу до формування його концептуальних та методичних основ.

Пріоритетний розвиток аудиту ефективності обумовлюється стратегічною метою реформування механізму державного фінансового контролю України, зокрема, необхідністю: підвищення дієвості та ефективності державного фінансового контролю в усіх сферах бюджетної системи; формування і реалізації загальноприйнятих міжнародних принципів і правових основ при підготовці проекту державного бюджету, його виконання, контролю за виконанням державного бюджету.

Результатом цього буде зростання ступеня прозорості і публічності бюджетного процесу, що також гарантує попередження різного роду зловживань і порушень при витрачанні бюджетних коштів; суттєвого покращення державного управління в умовах обмеженості фінансових ресурсів; публічність і прозорість діяльності державних органів, які використовують фінансові ресурси; переходу до бюджетування за результатами діяльності, в результаті чого прийняті рішення базуватимуться на раціональних рішеннях, віддаючи перевагу фінансуванню найбільш пріоритетних програм.

Безумовно, і податковий контроль використовує різноманітні форми практичної організації для найбільш ефективного виконання завдань, котрі стоять перед ним. Він здійснюється шляхом застосування різних прийомів і способів, а також використання спеціальних процедур, що у своїй сукупності утворює форми (способи) податкового контролю.

Форму податкового контролю можна визначити як регламентований нормами податкового законодавства спосіб організації, здійснення і формального закріплення результатів заходів податкового контролю, що є єдиною сукупністю дій уповноважених органів з виконання конкретних завдань податкового контролю. Правова форма контрольної діяльності у сфері оподаткування є однією із гарантій дотримання балансу інтересів

платників податків та інших зобов'язаних осіб, з одного боку, і держави (в особі уповноважених органів) — з іншого боку [1, с. 109].

Відтак, формами здійснення податкового контролю є: ведення обліку платників податку-створення умов для здійснення контролю за правильністю нарахування, повноти і своєчасності сплати податків, зборів, нарахованих фінансових санкцій, дотримання податкового та іншого законодавства; інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної служби — комплекс заходів із збору, опрацювання та використання інформації, необхідної органам державної податкової служби для виконання функцій і завдань; перевірка; експертиза — проводиться тоді, коли в ході їх проведення необхідні спеціальні знання у галузі науки, мистецтва, техніки, економіки тощо [2].

Одним із напрямів інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів державної фіскальної служби є надання податкових консультацій як допомоги контролюючого органу конкретному платнику податків стосовно практичного використання конкретної норми закону або нормативно-правового акта з питань адміністрування податків чи зборів, контроль за справами яких покладено на такий контролюючий орган.

Податкова консультація має індивідуальний характер і може використовуватися виключно платником податків, якому надано таку консультацію. Центральний орган контролюючого органу проводить періодичне узагальнення податкових консультацій, які стосуються значної кількості платників податків або значної суми податкових зобов'язань, та затверджує наказом узагальнюючі податкові консультації, які підлягають оприлюдненню.

Основною найефективнішою формою податкового контролю як з позицій теорії, так і з використанням практичного досвіду є перевірка. На нашу думку, податкова перевірка є процесуальною дією податкової адміністрації щодо контролю за дотриманням податкового законодавства, правильністю обчислення, своєчасністю і повнотою сплати податків та зборів, що здійснюється шляхом порівняння фактичних даних, отриманих у результаті податкового контролю, з даними податкових декларацій та інших звітних документів, які подаються платниками податків до податкових органів.

У загальному сенсі податкові перевірки можна класифікувати за декількома підставами: за обсягом контрольованих дій (камеральні, документальні, фактичні та зустрічні); залежно від періодичності проведення документальні перевірки (планові, позапланові); залежно від місця проведення документальні перевірки (виїзні і невиїзні) [2].

Камеральною вважається перевірка, яка проводиться у приміщенні контролюючого органу виключно на підставі даних, зазначених у податкових деклараціях (розрахунках) платника податків та даних системи електронного адміністрування податку на додану вартість (даних органу, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів, в якому відкриваються рахунки платників у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, даних єдиного реєстру податкових накладних та даних митних декларацій).

Документальною перевіркою вважається перевірка, предметом якої є своєчасність, достовірність, повнота нарахування та сплати усіх передбачених Податковим кодексом України податків та зборів, а також дотримання валютного та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками (найманими особами), яка проводиться на підставі податкових декларацій (розрахунків), фінансової, статистичної та іншої звітності, реєстрів податкового та бухгалтерського обліку.

Фактична перевірка здійснюється без попередження платника податків на підставі рішення керівника контролюючого органу, оформленого наказом, копія якого вручається платнику податків або його уповноваженому представнику, або особам, які фактично проводять розрахункові операції під розписку до початку проведення такої перевірки, та за наявності хоча б однієї з обставин, визначених у ст. 80. 2 Податкового кодексу України [1, с. 112].

З метою отримання податкової інформації контролюючі органи мають право проводити зустрічні звірки даних суб'єктів господарювання щодо платника податків. Зустрічною звіркою вважається співставлення даних первинних бухгалтерських та інших документів суб'єкта господарювання, що здійснюється контролюючими органами з метою документального підтвердження господарських відносин з платником податків та зборів, а також підтвердження відносин, виду, обсягу і якості операцій та розрахунків, що здійснювалися між ними, для з'ясування їх реальності та повноти відображення в обліку платника податків.

Слід зазначити, що у даний час у умовах повної економічної самостійності господарюючих суб'єктів методи і форми здійснення контрольної діяльності у сфері оподаткування значно трансформувалися, вони придбали юридичну значущість і знайшли своє закріплення в податковому законодавстві.

Сьогодні неправильний вибір тих або інших форм, прийомів і способів здійснення податкового контролю, а також недотримання регламентованого законодавчими актами порядку здійснення контрольної діяльності може привести до значних правових наслідків, наприклад, до відміни рішень, прийнятих на підставі результатів податкового контролю, отриманих неправомірним чином, до визнання недійсними ненормативних актів контролюючих органів, до стягнення збитку, заподіяного в результаті неправомірних дій уповноважених осіб тощо.

Отже, форма податкового контролю як зовнішній вираз конкретного змісту відображається, перш за все, у здійсненні конкретних дій щодо вживання тих або інших прийомів і способів для встановлення фактів об'єктивної дійсності, а також у документах податкового контролю, що закріплюють його результати.

Митний контроль як різновид державного контролю базується на принципах: об'єктивності, котрий передбачає аналіз реальних фактів і всебічність їх розгляду. Митна контрольна діяльність має ґрунтуватися на дійсності, реальності та конкретності фактів; дієвості,

що полягає у реальних наслідках виявлення порушення чинного законодавства, прийнятих норм і правил; гласності, який передбачає відкритість у діяльності державних органів, широку інформованість про прийняті рішення й їх виконання, надання громадянам, колективам і організаціям реальних гарантій щодо забезпечення їх інтересів; систематичності та регулярності.

Серед форм митного контролю можна визначити такі, що здійснюються виключно у зонах митного контролю, такі, що можуть здійснюватися як у межах, так і поза межами відповідних зон, або такі, що взагалі не залежать від режиму зони митного контролю. Так, виключно у зонах митного контролю здійснюються такі форми митного контролю, як: митний огляд (огляду та переогляду товарів, транспортних засобів комерційного призначення, огляду та переогляду ручної поклажі та багажу, особистого огляду громадян); взяття проб (зразків) товарів, що здійснюється посадовими особами органу доходів і зборів у рамках процедур митного контролю та митного оформлення з метою встановлення характеристик товарів [3, с. 21].

Як у зонах митного контролю, так і за їх межами можуть здійснюватися такі форми митного контролю, як: перевірка документів та відомостей, які надаються під час переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України; огляд територій та приміщень складів тимчасового зберігання, митних складів, вільних митних зон, магазинів безмитної торгівлі та інших місць, де знаходяться товари, транспортні засоби комерційного призначення, що підлягають митному контролю; усне опитування громадян та посадових осіб підприємств.

Нарешті, незалежними від правового режиму зони митного контролю є такі форми митного контролю, як: облік товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України; перевірка обліку товарів, що переміщуються через митний кордон України та/або перебувають під митним контролем; проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, утому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів [3, с. 22].

Власне кажучи, для тих форм митного контролю, що здійснюються виключно у зонах митного контролю, правовий режим відповідної зони є засобом забезпечення виконання контрольних заходів. У той же час, усі інші форми митного контролю знаходяться у двосторонньому зв'язку з правовим режимом зон митного контролю: з одного боку, режим зони митного контролю сприяє виконанню контрольних заходів, з іншого — контрольні заходи можуть застосовуватися для забезпечення дотримання правил режиму зони митного контролю.

Завдання державного контролю можуть бути досягнуті лише тоді, коли його здійснення буде базуватися на відповідних принципах — теоретично обґрунтованих і нормативно закріплених правових, процесуальних та організаційних основах здійснення державного контролю, які визначають його загальну спрямованість. При цьому, варто зауважити, що чинні нормативно-правові документи не дають вичерпного переліку форм та ме-

тодів державного контролю, що створює певні конфліктні ситуації під час його проведення.

В основі контрольно-наглядової функції держави лежить поєднання переконання (стимулювання) і примусу як методів її здійснення. Методи переконання (стимулювання) посідають не менш важливе місце у механізмі функціонування держави в цілому і його контрольно-наглядової функції, зокрема. Деякі науковці справедливо відзначають зміщення центра ваги від прямого юридично владного впливу до методів погоджень і надання допомоги. Під впливом трансформацій у державі, суспільстві закономірно виникає питання про межі використання примусу як методу здійснення функцій держави, зокрема, й контрольно-наглядової.

В арсеналі методу переконання перебувають такі способи стимулювання, як заохочення, рекомендації, роз'яснення, виховання, договори тощо. Сьогодні органи державного контролю недостатньо ефективно оперують цими способами впливу на підконтрольні об'єкти. Звітність контролюючих органів констатує різні відхилення, аномалії, порушення норм; містить факти про притягнення винних до відповідальності. При цьому практично не виявляються відомості про зразкове, показове виконання підконтрольними встановлених вимог і правил.

Вбачається, що у звітах про свою діяльність органи державного контролю повинні серед іншого наводити відомості про підконтрольні об'єкти з бездоганною та зразковою практикою. Нерідко контрольні органи й посадові особи під час проведення перевірок обмежуються констатацією фактів порушень, вказівками на них і вимогами (рекомендаціями) щодо їхнього усунення без надання практичної допомоги підконтрольному об'єкту. Контроль не повинен бути однобічним, а його завдання не можна зводити лише до виявлення фактів невиконання; не менш важливо спрямувати, націлити громадян і організації на пошук способів і засобів високоефективного виконання приписів законів.

Методи примусу й переконання є загальними, але не єдиними методами провадження контрольно-наглядової діяльності держави. Маючи певну своєрідність, специфічність, контрольно-наглядова функція має свої, властиві тільки їй методи. На підставі проведеного аналізу інституційного забезпечення системи державного контролю з'ясовано, що в Україні створилася складна, розгалужена, багатofункціональна, методологічно й технологічно неоднорідна система органів державного контролю, яка має різну організаційну форму. До того ж обгрунтовано відсутність єдиної правової бази, яка забезпечувала б ефективну та злагоджену діяльність органів державного контролю, єдиної інформаційної бази що значною мірою знижує ефективність спільної роботи.

ВИСНОВКИ

Враховуючи нагальну потребу в інформаційному та програмному забезпеченні діяльності органів державного контролю є необхідність: створення єдиного інформаційного центру органів державного контролю; побудови глобальної державної інформаційно-аналітичної системи державного контролю як складової організаційної структури єдиної системи державного конт-

ролю; затвердження системи класифікації та кодування інформації; здійснення методологічної узгодженості процесів обміну інформацією.

Одним із шляхів удосконалення інституційного механізму організації державного контролю має бути координація управлінських дій, що зводиться до налагодження зв'язку і фактичної взаємодії суб'єктів, котрі здійснюють процес контролю. Відтак передбачено необхідність узгодження їхніх дій, усунення паралелізму та дублювання функцій, забезпечення відповідної пропорційності в роботі. Структурно впорядкована система органів державного контролю, повинна бути оптимальною для теперішнього розвитку держави та достатньо мобільною для подальшої її модифікації, що сприятиме забезпеченню єдиного злагодженого механізму діяльності всіх органів влади.

Література:

1. Власова А. Сутність та функції податкового контролю / А. Власова // Юридичний вісник: науковий журнал. — 2011. — № 2. — С. 107—113.
2. Гарашук В. Стандарти державного контролю: погляд на проблему / В. Гарашук // Право України. — 2002. — № 8. — С. 163.
3. Дегтярьова С. Принципи здійснення митного контролю в Україні / С. Дегтярьова // Науковий вісник Херсонського державного університету. — 2014. — № 6-2. — С. 20—23.
4. Жовнірчик Я.Ф. Результативність діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з реалізації регіональної політики / Я.Ф. Жовнірчик // Наукові розвідки з державного та муніципального управління. — 2015. — № 2. — С. 199—206.
5. Левицька С. Про ефективність державного фінансового контролю / С. Левицька // Економіка України. — 2007. — № 4. — С. 83—94.
6. Мурза В. Форми та методи державної контрольно-наглядової діяльності / В. Мурза // Публічне право. — 2013. — № 2 (10). — С. 110—115.

References:

1. Vlasova, A. (2011), "The essence and functions of tax control, Legal Bulletin: Scientific Journal, vol. 2, pp. 107—113.
2. Garaschuk, V. (2002), "Standards of State Control: A View of the Problem", The Law of Ukraine, vol. 8, pp. 163.
3. Degtyareva, S. (2014), "Principles of Customs Control in Ukraine", Scientific Bulletin of Kherson State University, vol. 6-2, pp. 20—23.
4. ZHovnirchuk, Ya. (2015), "The Effectiveness of the Activities of Executive Bodies and Local Governments in the Implementation of Regional Policy", Scientific Intelligence from the State and Municipal Administration, vol. 2, pp. 199—206.
5. Levytska, S. (2007), "On the Effectiveness of Public Financial Control", Economy of Ukraine, vol. 4, pp. 83—94.
6. Murza, V. (2013), "Forms and Methods of State Control and Supervision Activity", Public Law, vol. 2 (10), pp. 110—115.

Стаття надійшла до редакції 14.11. 2017 р.